

УДК 338.48

Графська Орислава Іванівна

доктор економічних наук, доцент,

доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

Hrafaska Oryslava

Doctor of Economic Sciences, Docent,

Associate Professor of the Hotel and Restaurant Business Department

Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Bobersky

ORCID: 0000-0002-8134-3771

Головчук Юлія Олександрівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри маркетингу та реклами

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

Holovchuk Yuliia

Candidate of Economic Sciences,

Associate Professor of the Marketing and Advertising Department

Vinnitsia Trade and Economic Institute of STEU

ORCID: 0000-0002-4516-109X

Никига Оксана Василівна

доктор філософії з туризму, викладач кафедри туризму

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

Nykyha Oksana

PhD in Tourism, Lecturer of the Tourism Department

Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Bobersky

ORCID: 0000-0002-4516-109X

**ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ
INNOVATIVE PRINCIPLES OF A REGIONAL TOURISM
DEVELOPMENT POLICY**

Анотація. У статті узагальнено наукові підходи щодо інноваційного розвитку туризму та сформовано його методологічні засади з фокусом на формування регіональної політики розвитку туризму. Зроблено висновок про те, що аналіз сучасного інноваційного розвитку туризму неможливий без врахування положень системного підходу. У такому випадку регіон як об'єкт регіональної політики розвитку туризму слід аналізувати як регіональну туристичну систему. Основними напрямками інноваційного розвитку регіональних туристичних систем є формування інноваційної інфраструктури, активізація інноваційної діяльності на підприємствах, підвищення ефективності впровадження і використання інноваційних технологій, ширше залучення управлінської та науково-освітньої підсистем до процесів генерування та підтримки інновацій. Управління інноваційним розвитком туризму в регіоні вимагає уніфікації цілей і координації зусиль, що може бути досягненим у процесі формування та реалізації регіональної політики розвитку туризму. Загальною метою регіональної політики розвитку туризму визначено створення стійкої та прибуткової індустрії туризму, яка може сприяти покращенню економічного, соціального та екологічного становища в регіоні. Наголошено на важливості маркетингових аспектів регіональної політики розвитку туризму, які полягають у підвищенні привабливості та конкурентоспроможності регіону як туристичного напрямку шляхом популяризації його унікальних характеристик, культурної спадщини та природних пам'яток, а також розробки нових туристичних продуктів і послуг, інвестування в інфраструктуру та брендинг. Виокремлено такі

інноваційні засади маркетингових стратегій регіонального розвитку туризму як інноваційні підходи до управління туристичними дестинаціями, територіальний туристичний брендинг, оптимізація міжкультурної взаємодії, інтегроване інформаційне середовище, інтерактивність туристичного ринку. Зроблено висновок про те, що цілі регіональної політики розвитку туризму полягають у збалансуванні економічного, соціального та екологічного впливу туризму, створенні моделі розвитку, яка є стійкою у довгостроковій перспективі і вигідною як місцевому населенню, так і туристам. Така модель у сучасних умовах має базуватися на інноваційній парадигмі.

Ключові слова: *інноваційний розвиток, регіональна політика, туризм.*

Summary. *The article summarizes scientific approaches to the innovative development of tourism and forms its methodological foundations with a focus on forming a regional tourism development policy. It was concluded that the analysis of the innovative modern development of tourism is impossible without taking into account the provisions of the system approach. In this case, the region as an object of regional tourism development policy should be analyzed as a regional tourism system. The main directions of innovative development of regional tourism systems are the formation of innovative infrastructure, the activation of innovative activities at enterprises, the improvement of the efficiency of the implementation and use of innovative technologies, the wider involvement of management and scientific and educational subsystems in the processes of generating and supporting innovations. Management of innovative tourism development in the region requires a unification of goals and coordination of efforts, which can be achieved in the process of formation and implementation of regional tourism development policy. The overall goal of the regional tourism development policy is to create a sustainable and profitable*

tourism industry that can improve the region's economic, social, and environmental situation. The importance of marketing aspects of regional tourism development policy is emphasized, which consists in increasing the attractiveness and competitiveness of the region as a tourist destination by popularizing its unique characteristics, cultural heritage, and natural monuments, as well as developing new tourist products and services, investing in infrastructure and branding. Such innovative principles of marketing strategies of regional tourism development as innovative approaches to the management of tourist destinations, territorial tourism branding, optimization of intercultural interaction, integrated information environment, and interactivity of the tourist market are highlighted. It was concluded that the goals of the regional tourism development policy are to balance the economic, social, and environmental impact of tourism, and to create a development model that is sustainable in the long term and beneficial to both the local population and tourists. Such a model in modern conditions should be based on an innovative paradigm.

Key words: *innovative development, regional policy, tourism.*

Постановка проблеми. Туризм є однією з найважливіших сфер національної економіки багатьох країн світу і забезпечує важливе джерело їх доходів. Найбільшого економічного успіху досягають країни, які надають велику увагу розвитку інноваційної сфери, що є основою створення нових наукових результатів. Створення й ефективне використання результатів інноваційної діяльності нині є найважливішими передумовами динамічного розвитку туристичної сфери. З огляду на це, у сучасних умовах розвиток туристичної галузі все більше потребує впровадження інновацій, які тепер стала одним із найважливіших факторів, що визначають рівень економічного розвитку та, відповідно, становища держави в міжнародному співтоваристві [6]. Особливе значення

для розвитку туризму в регіоні має розробка інноваційних стратегій, зокрема інтегрованих у регіональну політику розвитку туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль інновацій в економічній системі, аналіз інноваційного розвитку економіки є предметом дослідження багатьох науковців серед яких П. Друкер [9], Ф. Ніксон [10], Г.Й. Шумпетер [8] та ін. На працях згаданих авторів базуються і дослідження українських вчених – А. Голода [1], О. Давидової [3], О. Підвальної [7], та ін., що присвячені проблемам інноваційного розвитку туризму на регіональному рівні. Водночас інноваційний розвиток є процесом, що потребує управління, зокрема з боку державних та регіональних інституцій, а отже і сформованої регіональної політики, яка досі в Україні не була предметом ґрунтовних досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в узагальненні наукових підходів щодо інноваційного розвитку туризму та формуванні його методологічних засад з фокусом на формування регіональної політики розвитку туризму.

Виклад основного матеріалу. Наукові підходи до трактування інновацій загалом є досить розрізненими, але переважно базуються на класичному розумінні цього поняття, що запропоноване Й. Шумпетером. У трактуванні інновацій простежується практикоорієнтований підхід та наявна чітка модернізаційна спрямованість на особистісному, організаційному, галузевому та техніко-економічному рівнях [6].

Інноваційний розвиток – це зміни, які спрямовані на оновлення та якісний ріст ефективності процесів або продукції, що супроводжується переходом на новий рівень системної організації. Основними підходами до вивчення сутності інноваційного розвитку є предметно-технологічний та функціональний [2].

Основою розвитку туристичної сфери є створення конкурентоспроможного на національному та міжнародному ринках

туристичного продукту, здатного максимально задовольнити туристичні потреби, що є неможливим без залучення інновацій [5]. Застосування інновацій у туристичній сфері спрямовані на формування нового туристичного продукту, надання унікальних туристичних послуг, застосування нових маркетингових підходів, використовуючи новітні техніки та ІТ-технології, що підвищить конкурентоспроможність туристичного продукту на національному та міжнародному ринках, призведе до появи нових видів туризму [3].

Аналіз сучасного інноваційного розвитку туризму неможливий без врахування положень системного підходу.

Цей підхід застосовується при вирішенні завдань за принципом «від загального до часткового», тобто розподілом об'єкта дослідження (систем) на підсистеми й елементи, встановленням реальних і прогнозованих зв'язків. При цьому специфічність складного об'єкту не обмежується лише особливостями структурних компонентів, а полягає, насамперед, у характері взаємодії між цими компонентами. Таким чином, у процесі аналізу з'ясовуються не лише причини того чи іншого явища, але й вплив цих зв'язків на кінцевий результат [4].

Водночас туристична діяльність має чітко виражений просторовий вимір, адже здійснюється на базі наявної територіальної концентрації туристичних ресурсів і об'єктів, а також інфраструктурних пунктів та мереж. З позицій публічного управління та адміністрування найоптимальнішим територіальним рівнем організації будь-яких видів господарської діяльності є регіон (насамперед у політико-адміністративному трактуванні). З огляду на це, а також на системний характер інноваційної діяльності в туризмі, на наш погляд, її варто аналізувати у структурі регіональних туристичних систем [6].

Управління інноваційним розвитком туризму в регіоні вимагає уніфікації цілей і координації зусиль, що може бути досягненим у процесі

формування та реалізації регіональної політики розвитку туризму (стратегії, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності економіки регіону шляхом промоції її туристичного сектору). Загальною метою регіональної політики розвитку туризму є створення стійкої та прибуткової індустрії туризму, яка може сприяти покращенню економічного, соціального та екологічного становища в регіоні.

Слід наголосити на функції туристичної сфери як рушія економічного зростання шляхом створення робочих місць, збільшення доходів бюджетів різних рівнів та залучення інвестицій, що може призвести до підвищення рівня життя місцевих громад і сприяти зменшенню територіальних диспропорцій між регіонами та окремими територіями.

Однією із цілей регіональної політики розвитку туризму є сприяння сталому розвитку туризму, який передбачає збереження навколишнього середовища та культурного надбання регіону для забезпечення довгострокового успіху туристичних дестинацій. Важливими завданнями у цьому контексті є мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище з боку туризму та збереження природної і культурної спадщини, скорочення використання природних ресурсів і забезпечення відповідального використання дестинацій.

Соціальні цілі регіональної політики розвитку туризму включають сприяння соціальній консолідації в умовах міжкультурної взаємодії та позитивному сприйняттю туризму шляхом залучення місцевих громад до процесу планування його розвитку.

Слід наголосити на важливості маркетингових аспектів регіональної політики розвитку туризму, які полягають у підвищенні привабливості та конкурентоспроможності регіону як туристичного напрямку шляхом популяризації його унікальних характеристик, культурної спадщини та

природних пам'яток, а також розробки нових туристичних продуктів і послуг, інвестування в інфраструктуру та брендинг.

У цьому контексті варто виокремити такі інноваційні засади маркетингових стратегій регіонального розвитку туризму як інноваційні підходи до управління туристичними дестинаціями, територіальний туристичний брендинг, оптимізація міжкультурної взаємодії, інтегроване інформаційне середовище, інтерактивність туристичного ринку.

Загалом, цілі регіональної політики розвитку туризму полягають у збалансуванні економічного, соціального та екологічного впливу туризму, створенні моделі розвитку, яка є стійкою у довгостроковій перспективі і вигідною як місцевому населенню, так і туристам. Така модель у сучасних умовах неодмінно має базуватися на інноваційній парадигмі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Інноваційний розвиток як пріоритетний напрям підвищення конкурентоздатності туристичних підприємств, дестинацій, регіонів та держав має складну структуру та системний характер. Основними напрямками інноваційного розвитку регіональних туристичних систем є формування інноваційної інфраструктури (зокрема, у вигляді туристичних кластерів), активізація інноваційної діяльності на підприємствах, підвищення ефективності впровадження і використання інноваційних технологій, ширше залучення управлінської та науково-освітньої підсистем до процесів генерування та підтримки інновацій.

Регіональна політика розвитку туризму є складною та багатогранною сферою, що має економічний, соціальний та екологічний виміри. Щоб бути успішною, така політика має базуватися на комплексному підході, який враховує різні напрями туризму та специфічні характеристики регіону. Крім того, вкрай важливо залучати місцеві громади до процесу планування розвитку туризму, щоб гарантувати, що всі члени громади отримують переваги від цього виду діяльності. Фундаментальною для забезпечення

довгострокового успіху туристичної політики в регіоні є модель сталого розвитку, яка враховує необхідність збереження навколишнього середовища та культурної спадщини як важливих туристичних ресурсів.

Література

1. Голод А.П. Інноваційні фактори безпеки регіональних туристичних систем. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2016. № 15. С. 160–163.
2. Горбач Л.М., Кобук А.Л. Інноваційний розвиток у сучасному світі: основні підходи до вивчення. Економіка і менеджмент: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку. 2017. № 10. С. 19–22.
3. Давидова О.Ю. Інноваційне управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства: методологія, теорія і практика: монографія. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2018. 448 с.
4. Дибкова Л.М. Системний підхід при проведенні оцінювання результатів навчальної діяльності студентів ВНЗ. Наукові записки НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки. 2014. №122. С. 34–43.
5. Мальська М.П., Філь М.І., Пандяк І.Г. Гастрономічний туризм : навч. посіб. Київ : Каравела, 2021. 304 с.
6. Никига О. Інноваційний розвиток гастрономічного туризму в регіоні (на прикладі Львівської області) : дис. ... д-ра філософії : 242. Львів, 2022. 213 с.
7. Підвальна О.Г. Формування механізму управління інноваційною діяльністю компаній індустрії туризму в регіоні. Підприємництво та інновації. 2019. № 10. С. 107–113.
8. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. Київ : Вид. дім «Києво-Могилян. акад.», 2011. 242 с.

9. Drucker P.F. *Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles*. New York : Harper and Row Publishers, 1985. 285 p.
10. Nixon F. *Managing to achieve quality and reliability*. 1971. 290 p.

References

1. Holod, A.P. (2016), "Innovative safety factors of regional tourism systems", *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment*, №15, pp. 160–163.
2. Horbach, L.M., Kobuk, A.L. (2017), "Innovative development in the modern world: main approaches to study", *Ekonomika i menedzhment: perspektyvy intehratsii ta innovatsiinoho rozvytku*, №10, pp. 19–22.
3. Davydova, O.Yu. (2018), "Innovative management of the development of hotel and restaurant enterprises: methodology, theory and practice: monograph", Kharkiv : Vyd-vo Ivanchenka I. S., 448 p.
4. Dybkova, L.M. (2014), "A systematic approach in evaluating the results of educational activities of university students", *Naukovi zapysky NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii: Pedahohichni ta istorychni nauky*, №122, pp. 34–43.
5. Malska, M.P., Fil, M.I., Pandiak, I.H. (2021), "Gastronomic tourism : education. manual", Kyiv : Karavela, 304 p.
6. Nykyha, O. (2022), "Innovative development of gastronomic tourism in the region (on the example of Lviv region)", *dys. ... d-ra filosofii* : 242, Lviv, 213 p.
7. Pidvalna, O.H. (2019), "Formation of a mechanism for managing innovative activities of companies in the tourism industry in the region", *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, №10, pp. 107–113.
8. Shumpeter, Y. (2011), "Theory of economic development. Research of profits, capital, credit, interest and economic cycle", Kyiv : Vyd. dim «Kyievo-Mohyl. akad.», 242 p.

9. Drucker, P.F. (1985), *Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles*, New York : Harper and Row Publishers, 285 p.
10. Nixon, F. (1971), *Managing to achieve quality and reliability*, 290 p.